

Stanovisko

ČMKOS k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
(*změna podmínek valorizace důchodů*)

ČMKOS zásadně nesouhlasí s předloženým návrhem zákona, který je v rozporu s principy, na nichž je české důchodové pojištění založeno, a s Ústavním pořádkem České republiky.

Tato připomínka je zásadní.

Odůvodnění:

ČMKOS považuje za nepřijatelné, že MPSV při přípravě předloženého návrhu zákona ignorovalo sociální dialog v tak důležité oblasti, jakou představují důchody a důchodová reforma, a že obchází standardní legislativní proces, k němuž se vláda zavázala ve svém programovém prohlášení.

Zasláním návrhu zákona do připomínkového řízení v délce jednoho dne není naplněn požadavek § 320 odst. 1 zákoníku práce, podle kterého se návrhy zákonů týkajících se důležitých zájmů pracujících projednávají s příslušnými odborovými organizacemi a organizacemi zaměstnavatelů.

Znemožněním projednání navrhované právní úpravy Legislativní radou vlády je pak znemožněno zodpovědné posouzení zejména ústavnosti navrhované právní úpravy, pokud jde o nerespektování legitimního očekávání na straně důchodců, týkajícího se výše zákonem stanovené valorizace jejich důchodů, jehož zásadní význam zdůraznil v minulosti Ústavní soud ČR v řadě svých nálezů. Důvodová zpráva ani nezakrývá skutečnost, že cílem navrhované úpravy není důchodová reforma, ale snaha o snížení letošního schodku státního rozpočtu, který nepochopitelně s výdaji na červnovou valorizaci důchodů nepočítá, i když již v době, kdy byl státní rozpočet na rok 2023 schvalován, bylo zřejmé, že i v tomto roce bude inflace dramaticky vysoká.

Nejde tedy ve své podstatě o opatření směřující k reformě či modernizaci českého důchodového systému, ale o krok fiskální politiky vlády, která neřeší problémy nerovnováhy veřejných financí, na nichž se sama výrazně podílí svými opatřeními v daňové oblasti i v oblasti důchodového pojištění, která „na dluh“ snižují příjmy státního rozpočtu. Z pohledu ústavních principů takový přístup nese znaky svévole, kterou Ústavní soud ve svých Nálezech opakovaně označuje za nepřijatelnou.

ČMKOS zdůrazňuje, že v rozporu s tvrzeními předkladatele uvedenými v důvodové zprávě byl valorizační mechanismus mimořádného zvyšování důchodů do zákona o důchodovém pojištění zahrnut vědomě, aby chránil důchodce, kteří již zpravidla jiné prostředky účinné obrany proti extrémní inflaci než příjmy plynoucí z jejich starobního důchodu, na rozdíl od osob v aktivním věku, nemají, před pádem do chudoby. Proto není věcný důvod tento mechanismus měnit. V této souvislosti nelze akceptovat ani ujišťování ze strany vlády, že má jít o jednorázové opatření ve vztahu k valorizaci důchodů, vzhledem k tomu, že pro vládu překvapivě vysoká inflace trvá i nadále a situace roku 2022 se může opakovat.

Pokud jde o rozpor navrhované právní úpravy s Ústavním pořádkem a otázku legitimního očekávání důchodců ve vztahu k výši mimořádné valorizace, ČMKOS zdůrazňuje zejména, že

- **všechny rozhodné skutečnosti, které zakládají povinnost vlády provést nařízením vlády zvýšení důchodů, již nastaly, a je tak známo, od kdy a o jaké částky mají být důchody zvýšeny.** Sama důvodová zpráva uvádí i správnou výši zvýšení procentní výměry důchodů, která podle platné a účinné právní úpravy důchodcům náleží (11,5 %); MPSV přesto v rozporu s tím v reakci na finanční dopad zákonné úpravy, s nímž státní rozpočet nepočítá, a který tak narušuje vládou proklamovanou celkovou výši schodku státního rozpočtu za rok 2023 (295 mld. Kč.), chce zákonné podmínky zpětně změnit (retroaktivita právní úpravy je podle konstantní judikatury Ústavního soudu ČR nepřipustná),
- místo toho, aby ve lhůtě určené k vydání prováděcího nařízení vlády, kterým je vláda na základě platné a účinné právní úpravy povinna zvýšit procentuální výměru starobního důchodu o zákonem stanovenou výši, **provádí vláda navrhovaným zákonem pro první mimořádné zvýšení důchodů v letošním roce účelově a zpětně** změnu ustanovení zákona, dle něhož má při tomto zvýšení důchodů postupovat,
- snížením zvýšení procentní výměry ze zákonem stanovených 11,5 % na 2,3 % je porušena platná a účinná právní úprava zvyšování důchodů obsažená v § 67 zákona o důchodovém pojištění,
- skutečnost, že u nízkých důchodů je zachována výše zvýšení důchodu stanovená dnes platnou a účinnou právní úpravou, zatímco u vyšších důchodů v rozporu se zákonem zvýšení důchodu klesá, **dochází nejen k značnému narušení zásluhovosti důchodu založené při přiznání důchodu, ale i narušení ústavněprávní zásady rovnosti** (u nižších důchodů se jedná o poškození důchodců měsíčně max. o několik set Kč, u průměrného důchodu o 1 000 Kč měsíčně, a u vyšších důchodů až o 3 000 Kč měsíčně).

Další důvody pro odmítnutí návrhu zákona:

- podle § 67 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění se zvyšují mimo pravidelný termín procentní výměry vyplácených důchodů, pokud v období pro zjišťování růstu cen stanoveném podle

odstavce 4 dosáhl růst cen aspoň 5 % a podle odstavce 10 se procentní výměry všech vyplácených důchodů při zvýšení důchodů v mimořádném termínu zvýší o tolik procent, kolik činí růst cen podle odstavce 6. **tj. zákon ukládá navyšovat pouze procentní výměru důchodu**, nikoliv však o pevnou částku, jak navrhuje MPSV o 400 Kč pro všechny důchody; to je v rozporu s principem zásluhovosti, jak je vymezen v podmínkách nároku na příslušný důchod – **nejde tedy jen o změnu valorizace, ale nepřímou i změnu výpočtu důchodu**. Zásluhovost vyšších důchodů se tak snižuje v rozporu se zněním platného a účinného zákona,

- jakkoliv se vzbuzuje zdání, že navrhovaná změna podmínek zvyšování důchodů se má týkat pouze letošní červnové valorizace, je zřejmé, že v případě schválení této úpravy a při následném naplnění podmínek pro další mimořádnou valorizaci důchodů v tomto roce, bude vláda postupovat obdobně, protože je zřejmé s ohledem na schválený státní rozpočet, že se jí nebudou dostávat finanční prostředky ani na další případnou valorizaci důchodů v roce 2023,
- **považujeme za nepřijatelné, aby důchodci byli stavěni z hlediska pozitivního vlivu zvyšování důchodů v období vysoké inflace v ČR proti zaměstnancům**, u nichž se ne vždy daří ve mzdách, platech, popř. dalších benefitech kompenzovat plně dopady extrémní inflace, jak tak činí důvodová zpráva i někteří ústavní činitelé ve svých veřejných vystoupeních,
- stejně tak považujeme za nepřijatelné, aby bylo na podporu navrhované úpravy používáno tvrzení, že finanční náklady na zákonnou valorizaci důchodů mohou způsobit „**značnou hospodářskou škodu**“. Za prvé to není pravda, protože tuto škodu **způsobila současná i předchozí vláda nezodpovědným snižováním daní v letech 2021 až 2023** „na dluh“, které způsobuje každoroční výpadek daňových příjmů v rozsahu až 300 mld. Kč a za druhé, **důchodci**, zejména z řad bývalých zaměstnanců, **se dlouhodobě rozhodující měrou podíleli a podílejí na financování veřejných financí ČR**.
- **stabilizace veřejných financí nesmí být dosahována na úkor jedné z nejvíce ekonomicky ohrožené skupiny osob**; sociální důsledky uvedeného návrhu jsou pro řadu důchodců velmi tíživé a mnoho osob pobírajících důchod se v současnosti kvůli inflaci a růstu cen za energie, bydlení, potraviny, léky a zdravotní pomůcky dostává do obtížné ekonomické situace. Snižováním mimořádné valorizace důchodů dojde k poškození stávajících důchodců a ke zhoršení jejich životních podmínek.

V Praze dne 17. února 2023

JUDr. Vít Samek

místopředseda ČMKOS
předseda Legislativní rady ČMKOS